

Online learning and teaching management under social change in the 21st century

Krittapon Sinchai¹ and Ongard Jeyalee²

Received 23/6/2020, Revised: 4/8/2020, Accepted: 14/9/2020

Abstract

Thailand focuses on the education to improve human resources be aware of the facts social change in the 21st century, digital society age emphasizes a quality human resources that is valuable to the furtherance of the organization. Value creation mechanism incurs were that accepted worldwide. Mechanism the most important is “Education”. Throughout of Thai education has not been satisfactory which have been responded to quality and value of human resource. While social change and affected from a pandemic of coronavirus disease 2019 (COVID-19) that make an educational management have to change. Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation has conducted laws on act, rule, regulations, and national strategy for higher education institution to provide a high-quality education that lead to fulfill objective. Nowadays social have change to the digital society, digital technology and educational technology has become a core part of teaching and learning. Education institutions also need to adapt and change the teaching and learning management according to the “new normal” which online learning and teaching needs to achieve optimization and accomplish high student literacy achievement in the 21st century.

Key words: Online Learning and Teaching; Social Change; the 21st Century

¹ Lecturer, Department of Chinese for Communication, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University
kr.sinchai@gmail.com

² Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phuket Rajabhat University
ongard.j@pkru.ac.th

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

กฤตพร สิ้นชัย¹ และ งามอาจ เจ๊ะยะหลี²

วันรับบทความ: 23/6/2563, วันแก้ไขบทความ: 4/8/2563, วันตอบรับบทความ: 14/9/2563

บทคัดย่อ

ประเทศไทยตั้งเป้าการศึกษาไว้เพื่อพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคแห่งสังคมดิจิทัลที่ให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและทรงคุณค่าต่อการสร้างความก้าวหน้าให้องค์กร กลไกการสร้างคุณค่าให้เกิดแก่ทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานระดับสากล และเป็นกลไกสำคัญคือ การศึกษา ตลอดระยะเวลาของการจัดการศึกษาของไทยที่ผ่านมายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เพราะไม่สามารถตอบโจทย์ต่อการสร้างคุณภาพและคุณค่าแก่ทรัพยากรมนุษย์ได้ แต่เมื่อสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง ประกอบกับการแพร่ระบาดของอย่างรุนแรงของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) การคิดค้นวิธีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพจึงต้องเปลี่ยนตามกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มีการนำกฎหมายทั้งในระดับพระราชบัญญัติ กฎ ประกาศ หลักเกณฑ์ รวมถึงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชาติในการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพตามกรอบที่วางไว้ เทคโนโลยีดิจิทัลและเทคโนโลยีการศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน โดยสถาบันการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับวิถีของการใช้ชีวิตในสังคมดิจิทัลแบบวิถีใหม่ (New normal) ที่ผู้สอนและผู้เรียนใช้ระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบังเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามที่กำหนด เพื่อสร้างคุณภาพทรัพยากรบุคคลให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนออนไลน์; การเปลี่ยนแปลง; ศตวรรษที่ 21

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต kr.sinchai@gmail.com

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ongard.j@pkru.ac.th

บทนำ

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับการอุดมศึกษาตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 17/1 แห่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ฉบับที่ 19 พ.ศ. 2562 (Section 17/1 Reorganization of Ministry, Sub-Ministry, and Department Act, 2019) เมื่อนำที่หลักของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม คือการขับเคลื่อน พัฒนาประเทศชาติให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา และเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงนั้น ต้องได้ผลลัพธ์ที่ออกมาคือ การสร้างคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบังเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ ตามที่กำหนด และการเปลี่ยนแปลงต้องเท่าทันต่อสถานการณ์ของสังคม ทั้งในระดับประเทศและระดับโลก จึงเป็นโจทย์ใหญ่ของกระทรวงการอุดมศึกษา ที่จะต้องทำผลลัพธ์ให้ได้ตามที่กฎหมายบัญญัติผลไว้ในมาตรา 17/1 คือการพัฒนาประเทศให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และผลที่ได้จากการเปลี่ยนแปลง คือการทำให้ ทรัพยากรบุคคลของประเทศมีคุณภาพและมีคุณค่าต่อความต้องการขององค์กรทั้งในและต่างประเทศ แต่จากรายงานผลการศึกษาของไทยในปี 2552 – 2559 พบว่ายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเพราะเมื่อพิจารณาจาก คุณภาพการศึกษาของไทยในระดับพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำกว่าเกณฑ์มาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศอื่น ในแถบเอเชียหลายประเทศ (The Secretariat of the National Education Council, 2017) ทั้งนี้นับวัน การเปลี่ยนแปลงของโลกยิ่งทวีความรุนแรงและรวดเร็วที่ยากต่อการคาดการณ์ ไม่ว่าจะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในอดีตที่ผ่านมาทุกคนต่างเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ประเทศต่าง ๆ ช่วงชิงเป็นเจ้าของเพื่อถือครองทรัพยากรธรรมชาติให้มาก เพราะคิดว่าใครถือครอง ทรัพยากรธรรมชาติมาก ผู้นั้นจะเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ จนนำไปสู่สงครามแย่งชิงดินแดนในทรัพยากรธรรมชาติ แต่เมื่อถึงยุคศตวรรษที่ 21 ทรัพยากรธรรมชาติถูกลดความสำคัญ เพราะการจะเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจโลก ไม่จำเป็นต้องถือครองทรัพยากรธรรมชาติก็สามารถเป็นมหาอำนาจได้ จึงทำให้ความสำคัญของการถือครอง ธรรมชาติถูกลดบทบาทและหมดความสำคัญ กระทั่งมาถึงยุคที่อารยชนต่างเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ ยุคศตวรรษที่ 21 อันเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลง และมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา เทคโนโลยี (Khunnaphrom, Srisa-at and NiamSa, 2016) และเป็นยุคที่ให้ความสำคัญกับ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรมนุษย์ที่ให้ความสำคัญ คือบุคคลที่เก่งมีความสามารถและก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงที่เป็นความต้องการของสังคมโลก

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมต้องหากลไก กลยุทธ์ และวิธีการรับมือ ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยเร่งกำหนดนโยบายทางการศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพการศึกษา ที่นำไปสู่การพัฒนา

และสร้างทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกให้ได้เมื่ออารยประเทศต่างยอมรับถึงการเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งคุณลักษณะของคนเก่ง และคนที่มีความสามารถคือคนที่สามารถปรับตัว มีทักษะด้านการสื่อสาร การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างงานอย่างมีประสิทธิภาพตามความคาดหวังขององค์กร ซึ่งย่อมเป็นที่ต้องการขององค์กรต่าง ๆ Limtasiri (2017) และกลไกสำคัญที่จะสร้างคุณลักษณะที่กล่าวมาให้อยู่ในตัวทรัพยากรมนุษย์เพื่อจะเป็นคนเก่ง มีความสามารถได้คือการศึกษา และต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ทำให้ประเทศทั้งหลายต่างคิดค้นกลยุทธ์ วิธีการและรูปแบบการศึกษาต่าง ๆ เพื่อสร้างบุคลากรในชาติของตนให้เป็นคนเก่ง คนที่มีความสามารถ เพื่อจะเป็นการสร้างทรัพยากรบุคคลของประเทศให้เป็นที่ต้องการของสังคมโลก ประกอบกับในระยะเวลาช่วง 2 – 3 ปีนี้เป็นต้นไป เป็นบทท้าทายของอารยประเทศทั่วโลกที่จะต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกนอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในยุคของสังคมแล้วยังต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของการใช้ชีวิตในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New normal) โดยการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing)

นับจากนี้เป็นต้นไปภายหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมด้วยเหตุการณ์การระบาดอย่างรุนแรงของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนในเดือนธันวาคมปี 2019 และแพร่ระบาดอย่างรุนแรงไปทั่วโลก (World Health Organization, 2019) ทำให้ทุกประเทศทั่วโลกต่างละทิ้งทุกสิ่งทุกอย่างและหันมาแก้ไข มาตรการการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสในประเทศตนเอง และเมื่อสามารถควบคุมและป้องกันการแพร่กระจายเชื้อดังกล่าวได้ในระดับหนึ่ง ทุกประเทศต่างพยายามให้สังคมขับเคลื่อนไปได้อย่างปกติต่อเนื่อง แต่ตราบใดที่เชื้อไวรัสสายพันธุ์นี้ยังไม่มี การคิดค้นวัคซีนที่สามารถรักษาได้ วิธีการที่ดีที่สุดคือการป้องกันไม่ให้เชื้อไวรัสแพร่ระบาด เมื่อค้นพบได้ว่าการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์นี้เกิดขึ้นได้ โดยแพร่กระจายจากคนสู่คนในระยะใกล้ มาตรการป้องกันที่ดีที่สุดคือการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และหันมาใช้ชีวิตในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New normal) ที่คนในสังคมทุกคนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิตจากเดิมที่เคยใช้ ไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารระดับประเทศ ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง รวมไปถึงพ่อค้า แม่ขาย ประชาชนคนทั่วไป ต้องมีการลด ละ เลิกกิจกรรมรวมกลุ่ม และกิจกรรมใกล้ชิดแบบเดิม ๆ และที่สำคัญกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกระดับชั้นตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงการอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษา ที่อาจารย์และนักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนและการสอนไปจากเดิมที่ได้ปฏิบัติกันมาตลอดระยะเวลาของการศึกษาไทย สำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตเป็นสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาและบัณฑิตศึกษามาแล้ว ด้วยระยะเวลา เกือบ 50 ปีของการทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนในรูปแบบในชั้นเรียน โดยอาจารย์นักศึกษา

เดินเข้าห้องเรียนและอาจารย์ทำหน้าที่สอน นักศึกษาทำหน้าที่ฟังพร้อมการจดบันทึกและมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันแบบต่อหน้า ทั้งนักศึกษาและอาจารย์ต่างคุ้นชินกับการเรียนการสอนในลักษณะเช่นนี้ จนสามารถผลิตบัณฑิตหลายต่อหลายรุ่นออกไปสู่สังคมอย่างมีคุณภาพ ภายใต้การใช้ชีวิตแบบสังคมเก่าที่มีความใกล้ชิดกัน

แต่นับจากนี้เป็นต้นไปศักราชหน้าใหม่ของการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตต้องปรับเปลี่ยนอย่างพลิกโฉมในช่วงจุดเปลี่ยนจากการระบาดอย่างรุนแรงของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ไปตามกลไกของสังคมรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New normal) ที่ต้องจัดการเรียนการสอนแบบอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก จากเดิมที่นักศึกษาและอาจารย์ต่างใช้อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการสื่อสารพูดคุยหรือค้นคว้าหาข้อมูลด้านสารสนเทศต่าง ๆ แต่จากนี้ไปสถานการณ์ผลักดันให้ทั้งอาจารย์และนักศึกษาต้องหันมาใช้สื่อเทคโนโลยีดังกล่าวทำหน้าที่มากกว่าการสื่อสารพูดคุยปกติธรรมดาเหมือนเช่นที่ผ่านมา เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการทำหน้าที่ของอาจารย์ในฐานะผู้สอน และเป็นอุปกรณ์สำคัญต่อการทำหน้าที่ของนักศึกษาในฐานะผู้เรียน ซึ่งบทบาทการทำหน้าที่ทั้งของอาจารย์และนักศึกษาในรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เอื้อให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้และทำงานได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งสามารถบังเกิดผลลัพธ์ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมต่อนักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตได้หรือไม่ นั่นไม่สามารถตอบได้เพราะที่ผ่านมาส่วนใหญ่มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน แต่เมื่อต้องปรับเปลี่ยนมาใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ และกระบวนการประกันคุณภาพยังคงใช้ระบบเดิมจากที่เคยใช้สำหรับการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียน และที่สำคัญผลลัพธ์ที่ได้ต้องไม่ต่างไปจากเดิม หรือต้องดีกว่าเดิมเท่านั้น เพราะมีเช่นนั้นทำให้ค่าผลลัพธ์ที่กระทรวงตั้งเป้าไว้ย่อมผิดพลาด ครั้นเมื่อโจทย์และวิธีการจัดการเรียนการสอนต้องปรับเปลี่ยนไปจากเดิม การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนและผู้สอนยุคใหม่จึงต้องปรับมาใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) ซึ่งถือเป็นความท้าทายใหม่ทั้งผู้เรียนและผู้สอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ที่ต้องจัดการเรียนการสอนออนไลน์ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New normal) อีกทั้งผู้เรียนและผู้สอนต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งวิถีชีวิต การเรียนรู้และการทำงาน โดยมีเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อการสร้างคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ปรับตามการเปลี่ยนแปลง

โดยที่ในสภาวะการณ์ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกได้แปรเปลี่ยนไปเป็นสังคมของการใช้ชีวิตบนโลกออนไลน์ การติดต่อสื่อสารด้วยระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยจึงทำให้การพัฒนาบุคคลและองค์กรต้องเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาทั้งหลายจำเป็นต้องปรับตัว หากสถาบันการศึกษาใดยังคงใช้วิธีการศึกษาแบบเดิม ๆ ที่เคยใช้มาอาจทำให้ส่งผลกระทบต่อกลไกการพัฒนาและการจัดการในการสร้างคุณภาพการศึกษาให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาที่ต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพโดยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะความสามารถและสมรรถนะที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่งทักษะที่สำคัญที่สุดสำหรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) Waraporn (2019) ประกอบกับในช่วงระยะเวลาสามเดือนที่ผ่านมาเป็นช่วงวิกฤติโลกจากพิษภัยของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ที่แพร่ระบาดไปทั่วโลกและติดต่อได้ด้วยการสัมผัส ดังนั้นตราบใดที่ยังไม่มีการคิดค้นวัคซีนป้องกันได้ รูปแบบการใช้ชีวิตของมนุษย์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบของการใช้ชีวิตแบบวิถีชีวิตใหม่ (New normal) เพื่อป้องกันการแพร่ระบาด การป้องกันการแพร่ระบาดอย่างหนึ่งคือการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ด้วยเหตุนี้ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จึงต้องรักษาระยะห่างทางสังคมเช่นกัน จึงทำให้เป็นแรงผลักดันให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างทั่วถึง รวมทั้งเอื้อให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเรียนรู้และทำงานจากที่พักของตนได้ ซึ่งเป็นประเด็นความท้าทายว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์อย่างไรจึงบรรลุภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาและกระทรวง

จากเหตุผลที่กล่าวมานั้นเมื่อมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตในฐานะสถาบันอุดมศึกษา แม้จะตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ใดก็ตาม การทำหน้าที่พร้อมกับการแก้ปัญหาต้องดำเนินการควบคู่ไปด้วยกัน มหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องสร้างแนวคิดการทำหน้าที่ภายใต้การแก้ปัญหาที่เป็นการนำเอาการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) มาใช้กับการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ทั้งนี้ผู้บริหารต้องสนับสนุนแพลตฟอร์มการเรียนรู้ที่หลากหลายและร่วมวางแผนออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อให้ผู้สอนสามารถนำหลายแพลตฟอร์มมาเลือกใช้ และเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ดีและประสบความสำเร็จในการเรียน หากมองในมุมของการเปลี่ยนแปลงถือว่าเป็นสิ่งที่ดี เพราะแท้ที่จริงการเรียนรู้จะไม่ได้ขีดวงจำกัดเฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แต่ทุกที่สามารถทำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ได้และผู้เรียนก็สามารถ

พัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลาตามความหมายของอาณัติ รัตนธิกุล (2010) ที่ให้ความหมายของการเรียนแบบออนไลน์คือ การเรียนการสอนผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) ดาวเทียม (Satellite Broadcast) โทรศัพท์มือถือ (Mobile Phone) เครื่องพีดีเอ (PDA) หรืออุปกรณ์ไร้สายต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนสามารถเข้าเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านทางเว็บไซต์ในรูปแบบมัลติมีเดีย ไม่ว่าจะเป็นข้อความเสียง ภาพเคลื่อนไหว และวิดีโอ อีกทั้งผู้ใช้งานสามารถทำการโต้ตอบได้เสมือนการนั่งเรียนในห้องเรียนปกติ นับเป็นการลดช่องว่างทางการศึกษาอย่างแท้จริงทำให้ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้เท่าเทียมกัน 24 ชั่วโมงภายใต้ทฤษฎีต่าง ๆ เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งภายใต้ทฤษฎีดังกล่าวสามารถสร้างประสิทธิภาพของการเรียนรู้ได้ตลอด ซึ่ง Chanchusakun (2018) ได้ประเมินเพื่อการเรียนรู้ในกิจกรรมต่าง ๆ ประเมินขณะการเรียนรู้ถึงพฤติกรรมผู้เรียนและหลังการเรียนรู้ เพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ได้ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อจะได้พัฒนาประสิทธิภาพของการเรียน และให้บรรลุเป้าหมายได้

สำหรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่ผ่านมาของประเทศไทย เช่น โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ก่อตั้งโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย เพื่อการจัดการเรียนการสอนในระบบเปิด (Thai-MOOC) ภายใต้โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล เป็นการสร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และเพื่อเป็นระบบและศูนย์กลางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิดสำหรับมหาชนแห่งชาติ (Thai MOOC) เป็นสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศกลางเพื่อรองรับ “การศึกษา ระบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Lifelong Learning Space) (โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2019) ถือว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อการสร้างคุณภาพการศึกษาไทยได้ในอีกรูปแบบหนึ่ง หากแต่ที่ผ่านมากการขับเคลื่อนไปได้ช้าเนื่องจากความไม่พร้อมของผู้สอนและขาดการสนับสนุนของสถาบันการศึกษา แต่หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างกะทันหันและพลิกโฉม ทำให้เกิดแรงผลักดันให้มีการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนใหม่ และเครื่องมือที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ต่าง ๆ ถูกนำมาใช้ และรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนปัจจุบันมีการใช้โปรแกรมที่สมบูรณ์แบบ ให้เลือกมากมาย และสามารถรองรับการสอนแบบปฏิสัมพันธ์เสมือนเรียนในชั้นเรียนจริง เช่น Microsoft teams, Zoom, Google classroom, Google Meet หรือสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) อื่น ๆ ที่ผู้สอนสามารถนำมาใช้สำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ได้ที่ทั้งผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องมาอยู่ในสถานที่เดียวกันแต่สามารถจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเสมือนเรียนอยู่ในห้องเรียนจริงได้

บทบาทกระทรวงและสถาบันการศึกษากับการเปลี่ยนแปลง

เป้าหมายสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของชาติในรูปแบบของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาคือ การให้อิสระมหาวิทยาลัย ในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยและตามความถนัดของผู้เรียน ที่สอดคล้องกับกฎกระทรวง โดยมีกลยุทธ์การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นตัวกำหนดว่าสถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (การประเมินตนเอง) โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อนำไปสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามบริบท ระดับและประเภทการศึกษาของมหาวิทยาลัย และให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำหน้าที่ประเมินภายนอกตามรายงานผลการประเมินตนเองของมหาวิทยาลัยและประเด็นอื่นผ่านหน่วยงานต้นสังกัด โดยมุ่งหมายให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา

การจัดการศึกษาของชาติต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนอันเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงการอุดมศึกษา และบัณฑิตศึกษา ทั้งนี้แม้ในระดับมหาวิทยาลัยมีอิสระในการกำหนดแนวคิด ปรัชญา และวิสัยทัศน์ของการจัดการศึกษา ให้เป็นอัตลักษณ์และสอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยและตามความถนัดของผู้เรียน แต่ในการให้อิสระในการจัดการศึกษาดังกล่าวต้องมีการกำกับ การติดตาม การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) โดยมีระบบการบริหารจัดการทั้งด้านผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรหลักสูตรการเรียนการสอน สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการศึกษา และการประเมิน ตลอดจนระบบและกลไกการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ที่เหมาะสมตามแต่ละระดับและประเภทการศึกษา และผลลัพธ์สะสมที่ครอบคลุมระดับและประเภทการศึกษาที่ต่อเนื่องกัน นอกจากนี้ สถาบันผลิตและพัฒนาครู ในฐานะกลไกสำคัญ ในการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้อย่างใหม่ เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย 4.0 ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย 4.0 จะต้องธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลกคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึดค่านิยมของสังคมเป็นฐาน ในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะอย่างน้อยดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนรู้

เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรียะและประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพบนพื้นฐานของความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

2. ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม

เป็นผู้มีทักษะทางปัญญา ทักษะในศตวรรษที่ 21 ความฉลาดดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการเพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเอง และสังคม

3. พลเมืองที่เข้มแข็ง

เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติบนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียมเสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ (Office of the Education Council: ONEC. 2018)

นอกจากนี้กระทรวงได้ประกาศเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษาพ.ศ. 2561 พร้อมทั้งจัดทำกรอบแผนอุดมศึกษาเพื่อนำไปสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ที่ภาครัฐคาดหมายว่าจะเป็นการสร้างคุณภาพการศึกษาของไทย เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีความรู้ ความสามารถ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21

1. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561

ประกาศกฎกระทรวงเรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษาพ.ศ. 2561 ลงวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2561 ประกอบด้วยมาตรฐาน 5 ด้านดังนี้

1) มาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน

1.1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความรอบรู้ด้านต่าง ๆ ในการสร้างสัมมาอาชีพ ความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป็นผู้มีคุณธรรม ความเพียร มุ่งมั่น มานะบากบั่นและยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ

1.2) เป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศ

1.3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง รู้คุณค่าและรักความเป็นไทย ร่วมมือ ร่วมพลังเพื่อสร้างสรรค์ การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน ทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและประชาคมโลก

2) มาตรฐานที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม

มหาวิทยาลัยมีผลงานวิจัยที่เป็นการสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ สร้างสรรค์นวัตกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม ตามศักยภาพและอัตลักษณ์ของประเภทสถาบัน มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ ผลงานวิจัยและนวัตกรรมตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ความต้องการจำเป็นของสังคม ชุมชน ภาครัฐและเอกชน และประเทศ ผลลัพธ์ของการวิจัยและนวัตกรรมมีผลกระทบสูงต่อการพัฒนาผู้เรียน การสร้างคุณภาพชีวิตหรือการสร้างโอกาสมูลค่าเพิ่มและขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระดับนานาชาติ

3) มาตรฐานที่ 3 ด้านการบริการวิชาการ

มหาวิทยาลัยให้บริการวิชาการเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ชุมชน และสังคม ตามระดับความเชี่ยวชาญและอัตลักษณ์ของประเภทสถาบัน โดยมีการบริหารจัดการที่ประสานความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ และมีความโปร่งใส ชัดเจนและตรวจสอบได้ ผลลัพธ์ของการบริการวิชาการนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

4) มาตรฐานที่ 4 ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย

มหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย หรือการบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสานการสร้างความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรม การปรับ และประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและต่างประเทศอย่างเหมาะสม ตามศักยภาพและอัตลักษณ์ของประเภทสถาบัน ผลลัพธ์ของการจัดการด้านศิลปวัฒนธรรมทำให้เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นไทย หรือการสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

5) มาตรฐานที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ

5.1) มหาวิทยาลัยมีหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการเพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ และความต้องการที่หลากหลายของประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม สถานประกอบการ ingsภาครรัฐและภาคเอกชน

5.2) มหาวิทยาลัยมีการบริหารงานตามพันธกิจและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ตลอดจนมีการบริหารจัดการบุคลากรและทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คำนึงถึงความหลากหลาย และความเป็นอิสระทางวิชาการ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยืดหยุ่น คล่องตัว โปร่งใส และตรวจสอบได้

5.3) มหาวิทยาลัยมีระบบประกันคุณภาพ มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินและ พัฒนาการจัดการศึกษาระดับหลักสูตร ระดับคณะ และระดับสถาบัน ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการกำกับ ให้การจัดการศึกษาและการดำเนินงานตามพันธกิจเป็นไปตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่องสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติและมาตรฐานอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565)

กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปีฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนา และแก้ไขปัญหาอุดมศึกษาที่ไร้ทิศทาง ซ้ำซ้อน ขาดคุณภาพและขาดประสิทธิภาพ โดยใช้กลไกการประเมิน คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นกลไกหลักในการดำเนินการ กล่าวคือให้มีการสร้างกลไกการประเมิน คุณภาพสถาบันอุดมศึกษาตามพันธกิจของสถาบันในแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีพื้นที่บริการและจุดเน้นระดับการศึกษา ที่ต่างกัน รวมทั้งมีพันธกิจและบทบาทในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศต่างกันตามความหลากหลาย ทั้งการพัฒนาฐานรากสังคม เศรษฐกิจ รวมถึงการกระจายอำนาจในระดับท้องถิ่น การขับเคลื่อนภาคการผลิต ในชนบท ท้องถิ่น และระดับประเทศ จนถึงการแข่งขันในโลกาภิวัตน์ ซึ่งระบบอุดมศึกษาแต่ละกลุ่มเหล่านี้ จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอุดมศึกษา และส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ สามารถสร้างความเป็นเลิศได้ตามพันธกิจของตนเอง สามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศดีขึ้น ส่งผลเชิงบวกต่อการผลิต พัฒนา และการทำงานของอาจารย์ สามารถปรับจำนวนของบัณฑิตในสาขาที่เป็น ความต้องการของสังคม ลดการว่างงาน โดยที่สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มเหล่านี้มีกลไกร่วมกันในการประกันคุณภาพ เพื่อให้นักศึกษาสามารถต่อยอด ถ่ายโอน แลกเปลี่ยนกันได้ระหว่างกลุ่ม และในระยะยาวการประกันคุณภาพ

ควรนำไปสู่ระบบรับรองวิทยฐานะ (Accreditation) ที่นักศึกษาและสาธารณะให้ความเชื่อถือเป็นฐานและเงื่อนไขในการจัดสรรงบประมาณของรัฐ และการสนับสนุนจากภาคเอกชนรวมทั้งการโอนย้ายหน่วยกิต

จากที่กล่าวมานี้เป็นหลักการเหตุผล และกรอบแนวคิด ในหลักการ วิธีการ และกลวิธีที่ภาครัฐคาดหวังว่าจะเป็นการสร้างคุณภาพการศึกษาของไทย เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ของประเทศมีความรู้ความสามารถ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกเพื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ตามที่มีการคาดหวังไว้ แต่ที่กล่าวมานั้นเปรียบเสมือนภาคทฤษฎีที่มีการกำหนดข้อมาตรฐานของการศึกษาถึงแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาในสภาวะการณ์ของการเปลี่ยนแปลง แต่เมื่อถามถึงภาคปฏิบัติเพื่อให้การขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้นั้น การสร้างบทบาทสำคัญของผู้เรียนและผู้สอนให้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนและผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนออนไลน์ โดยเชื่อว่าการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดและไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเพียงในชั้นเรียน หากแต่สามารถเกิดได้จากการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายของผู้สอนจะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบใดในยุคศตวรรษที่ 21 รูปสังคมแบบวิถีชีวิตใหม่ (New normal) ที่จะส่งผลต่อการบรรลุในเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

บทบาทผู้สอนกับการเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง

กลไกสำคัญของการสร้างความสำเร็จที่กล่าวมานั้นอาจเป็นเพียงทฤษฎีแห่งการสร้างความสำเร็จ ต่อการทำหน้าที่ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่ทำหน้าที่ในฐานะองค์กรบังคับบัญชาสูงสุดของฝ่ายบริหารที่มีหน้าที่ควบคุม กำกับ ดูแลมาตรฐานการศึกษาให้เป็นไป และได้ผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ ส่วนสถานศึกษา หรือมหาวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตทำหน้าที่เป็นองค์กรขับเคลื่อนตามกลไกที่กระทรวงได้กำหนดไว้ ซึ่งในการขับเคลื่อนของแต่ละมหาวิทยาลัยอาจมีกลไกและวิธีการที่แตกต่างกันตามบริบท บทบาท และหน้าที่ที่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยของแต่ละมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ แต่ตัวละครสำคัญที่เป็นกัจกรแห่งความสำเร็จและสร้างผลลัพธ์ได้ตามความคาดหวังเหล่านั้นได้ คือผู้สอน ซึ่งผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาการทางด้านความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียน ซึ่งข้อมูลที่น่ามาถ่ายทอดให้ผู้เรียนต้องเป็นวิชาความรู้ที่ถูกต้องและทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม และการที่ผู้สอนมีองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัยและถูกต้องได้นั้น ผู้สอนต้องมีคุณภาพด้านองค์ความรู้ในเรื่องที่สอน เพราะฉะนั้นบทบาทของผู้สอนที่สามารถสร้างคุณภาพทางการศึกษาให้มีคุณภาพได้นั้น ผู้สอนต้องมีความรู้ที่รู้จักจริง รู้แจ้ง รู้ที่ถูกต้อง รู้ที่ทันสมัย และมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมอยู่ตลอดเวลา โดยผู้สอนต้องมีการวิเคราะห์ว่าเนื้อหาใดที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ความรู้หรือเกิดทักษะตามที่กำหนดไว้ในผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละระดับ มิใช่เป็นการนำ

เนื้อหาวิชาไปวางบนแพลตฟอร์มออนไลน์และให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งลักษณะผู้สอนดังกล่าวนี้เป็นทักษะที่สำคัญ สอดคล้องกับข้อเสนอของ รศ.ดร.ถนอมพร เลหาจรัสแสง ที่ได้เสนอทักษะที่จำเป็นสำหรับครูไทยในอนาคตไว้ว่า ครูต้องมีทักษะในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี หากไม่แม่นยำในเรื่องที่สอนหรือถ่ายทอดแล้ว ก็ยากที่นักเรียนจะมีความรู้และเข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ และครูไทยต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพราะการสอนที่ใช้เทคโนโลยีมาเป็นกิจกรรมจะช่วยกระตุ้นความสนใจกับนักเรียน Siphai (2019) ตัวอย่างวิธีการหนึ่งคือผู้สอนออกแบบการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้แอปพลิเคชัน (Application) ต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการสอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสนุกไปกับการเรียน ซึ่งชูทแมนและคณะ (Shechtman & others. 2016) ได้เสนอข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ว่าการออกแบบการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นควรออกแบบให้สอดคล้องสัมพันธ์กับชีวิตของผู้เรียน และควรครอบคลุมวัตถุประสงค์ทางด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสาระสำคัญของเนื้อหาที่เรียน เข้าใจข้อเท็จจริง หลักการและเหตุผล ตลอดจนวัตถุประสงค์ทางด้านจิตพิสัย (Affective Domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีอย่างต่อเนื่องและมีโอกาสฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ด้วย

จากเหตุการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) อย่างกระทันหันและรวดเร็ว ทำให้ผู้สอนและสถาบันการศึกษาส่วนใหญ่เตรียมตัวและปรับตัวไม่ทันกับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ บางคนขาดความเข้าใจในรูปแบบการสอนออนไลน์ จึงได้นำเนื้อหาวิชาที่จะสอนวางไว้บนแพลตฟอร์มออนไลน์และให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง หรือบางคนสอนแบบบรรยายที่ไม่มีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายและอาจส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีที่สอนเช่นกัน ซึ่ง Siritarungsri (2020) ได้เสนอแนวคิดรูปแบบการสอนที่บูรณาการองค์ประกอบความรู้ 3 มิติ ได้แก่ ความรู้ด้านเนื้อหา ความรู้ด้านศาสตร์และศิลป์ในการสอน และความรู้ด้านเทคโนโลยี อย่างไรก็ตาม ในยุคที่สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศหลากหลายและมีจำนวนมากนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงการเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระหรือผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน หรือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนเคยใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ในการสอนนักศึกษา และมีการมอบหมายงานหรือกิจกรรมที่ทำร่วมกัน เช่น การให้ทำคลิปสั้น โดยเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ อีกทั้งผู้สอนได้เรียนรู้ร่วมกับผู้เรียนด้วย

แนวคิดหลักของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือการส่งเสริมประสบการณ์ในการเรียนรู้ด้านทักษะต่าง ๆ และการคิดในระดับสูง ด้วยเหตุนี้ผู้สอนยุคใหม่จึงต้องปรับบทบาทหน้าที่ตนมาเป็นผู้ออกแบบการสอนที่ดี มีวิธีการสอนที่ดี เหมาะสมและทันสมัย มีการปฏิสัมพันธ์ และผู้สนับสนุนการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ประสบความสำเร็จในการเรียน และมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งถือเป็นความท้าทายในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสังคมรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New normal)

บทบาทผู้เรียนกับการเรียนในระบบออนไลน์

สำหรับองค์ประกอบสำคัญอีกองค์ประกอบหนึ่งที่เป็นบุคคลสำคัญในการเรียนการสอนออนไลน์ และมีผลต่อความสำเร็จของการสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าต่อความต้องการของศตวรรษที่ 21 คือผู้เรียน กระบวนการทั้งหลายที่กล่าวมาในตอนต้น ขั้นตอน กลไก วิธีการ รวมถึงตัวผู้สอนเป็นขั้นตอนของการสร้างแต่ผลลัพธ์ที่ได้ต้องวัดจากผู้เรียน อดีตที่ผ่านมามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตได้มีการเรียนการสอนแบบในชั้นเรียนผลลัพธ์ที่ได้ถือว่าประจักษ์มาแล้ว จากผลการวิจัยของ Siphai, Saengloetuthai and Boonmahome (2019) พบว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีคุณลักษณะในองค์ประกอบที่ 2 การผลิตผลงานอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ประกอบกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ในระดับมหาวิทยาลัย 3 ปีซ้อนหลังพบว่าผลการประเมินการดำเนินงานที่ได้ตั้งนี้ ปีการศึกษา 2559 คะแนนเฉลี่ยรวมทุกตัวบ่งชี้ 4.15 ปีการศึกษา 2560 คะแนนเฉลี่ยรวมทุกตัวบ่งชี้ 4.18 และปีการศึกษา 2561 คะแนนเฉลี่ยรวมทุกตัวบ่งชี้ 4.29 Phuket Rajabhat University Office of Academic Promotion and Registration Quality Assurance Work (2019) จึงสามารถตอบโจทย์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนและสร้างความสำเร็จจากการเรียนการสอนในรูปแบบในชั้นเรียนมาแล้ว ที่ผ่านมานั้นเป็นผลการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบในชั้นเรียน แต่นับจากนี้ไปในภาคเรียนที่ 1 ของปีการศึกษา 2563 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไปจากเดิม มาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นอุปกรณ์สำคัญในการเรียนการสอน ซึ่งการใช้เทคโนโลยีอาจส่งผลให้นักศึกษามีเจตคติที่ดีและสนุกกับการเรียนการสอนออนไลน์ และเมื่อนักศึกษาสนุกและเกิดแรงจูงใจในการเรียนย่อมส่งผลให้การเรียนดีขึ้น จากผลการวิจัยของ Jittalo, Arawan, and Thanok (2016) กล่าวว่า การเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีความสุขมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นหากทำให้นักศึกษามีเจตคติที่ดี มีความสุขและสนุกกับการเรียนการสอนออนไลน์ย่อมส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สัมฤทธิ์ผลของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต อาจจะเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นกว่าการเรียนในชั้นเรียนได้

ด้วยเหตุนี้ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในสังคมรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New normal) ที่ผู้เรียนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตและการเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้และบังเกิดผลที่ดีต่อวิชาชีพและสังคมนั้น ผู้สอนจำเป็นต้องออกแบบการสอนและคำนึงถึงคุณลักษณะของผู้เรียนต่าง ๆ เช่น ความสามารถ แรงจูงใจ เจตคติและความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่ง Pelz (2010) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องมุ่งให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์และประสบความสำเร็จในการเรียน ต้องมี 3 ประการ คือ การยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบปฏิสัมพันธ์เสมือนเรียนอยู่ในห้องเรียนจริง และมีสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี ดังนั้นผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงความสามารถของผู้เรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ทั้งความสามารถในการเรียนรู้ด้านเนื้อหาสาระวิชาและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีด้วยเช่นกัน เนื่องจากในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยการดำเนินชีวิตมากขึ้น ผู้ที่สามารถปรับตัวมีทักษะที่จำเป็น และสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมก้าวทันสู่โลกแห่งอนาคต ย่อมเป็นที่ต้องการขององค์กรต่าง ๆ ดังนั้น จึงไม่ควรมุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้แค่เนื้อหาสาระวิชาเท่านั้น แต่ผู้เรียนควรมีทักษะจำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษใหม่ ซึ่งจากผลการวิจัยของ Siritarungsri, Suwattipong, Noimuenwai, Kaewsarn and Thongkhamrod (2018) พบว่าผลการเรียนออนไลน์สามารถเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนที่คาดหวังในศตวรรษที่ 21 ได้ โดยเฉพาะด้านทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา ด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ด้านการทำงานร่วมกัน ด้านการสื่อสาร และทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

นอกจากนี้ การเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและเจตคติที่ดีอย่างต่อเนื่องเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการเรียนการสอนออนไลน์ โดยผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในการเสริมสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนที่มีความสามารถหรือเจตคติที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจให้ผู้เรียนเรียนด้วยความอยากรู้ และมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งชูทแมนและคณะ (Shechtman & others. 2016) พบว่าการจัดการศึกษาโดยทั่วไปมักให้ความสำคัญกับการเรียนแบบท่องจำเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการสอบเท่านั้น ซึ่งการเรียนในลักษณะนี้ย่อมส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนั้นผู้สอนออนไลน์จำเป็นต้องตระหนักถึงแรงจูงใจของผู้เรียนด้วย ดังตัวอย่าง ผู้เขียนเคยสอนวิชาหนึ่งผ่านโปรแกรม Google Classroom ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเมื่อผู้สอนต้องการมีบรรยายและมีปฏิสัมพันธ์เสมือนในห้องเรียนจริง ผู้เขียนจึงใช้ Google hangouts เสริมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนและปลูกฝังคุณลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย ทั้งนี้ การเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเรื่องสำคัญหนึ่งที่ส่งต่อผลสัมฤทธิ์ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคน

มีปัจจัยที่แตกต่างกัน ปัจจัยภายนอก เช่น ความพร้อมของเครื่องมืออุปกรณ์ในการเรียนรู้ ทักษะความสามารถในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ การเลือกใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมและค่าใช้จ่าย และปัจจัยภายใน เช่น สติปัญญา สุขภาพ เวลาในการเรียน เป็นต้น ซึ่งการจัดการการเรียนการสอนออนไลน์นั้น ผู้เรียนแต่ละคนอาจมีความพร้อมแตกต่างกัน ซึ่งผู้สอนหรือสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีความพร้อม และสร้างเจตคติที่ดีในการเรียนออนไลน์อย่างต่อเนื่อง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตที่อยู่ภายใต้การใช้ชีวิตรูปแบบวิถีใหม่ (New normal) โดยผู้สอนและผู้เรียนต้องใช้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการทำหน้าที่ของทั้งสองฝ่าย หรือที่เรียกว่าการเรียนการสอนออนไลน์ (Online learning) ที่ถือว่าเป็นความท้าทายใหม่ที่ผ่านมามากกว่า 48 ปีของการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ซึ่งที่ผ่านมาเป็นการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบในชั้นเรียน แต่เมื่อสถานการณ์ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงส่งผลให้ผู้สอนและผู้เรียนต้องปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงนี้ ขณะอีกด้านหนึ่งของการรักษามาตรฐานและคุณภาพการเรียนการสอนตอกอยู่ภายใต้กรอบของการประกันคุณภาพตามที่มีกฎหมายกำหนดไว้ และที่สำคัญผลลัพธ์ของการจัดการเรียนการสอนที่ได้ต้องทำให้คนไทยมีคุณภาพและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อรองรับการเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพต่อศตวรรษที่ 21 จึงเกิดความท้าทายในการทำหน้าที่ของทั้งผู้สอนและผู้เรียนที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนไปจากเดิม และปัจจุบันมีโปรแกรมออนไลน์เพื่อสนับสนุนการศึกษาได้ถูกพัฒนาและหลากหลายมากขึ้น จนสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนและผู้สอน รวมถึงเป็นเครื่องมือในการประเมินวิเคราะห์สำหรับสถาบันการศึกษาได้

ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาผลลัพธ์และประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่เป็นการเรียนการสอนออนไลน์ ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมและแนวความคิดความต้องการของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมที่ต้องการให้การศึกษาไทยมีผลลัพธ์ที่ต้องให้ได้มาซึ่งคุณภาพและประสิทธิภาพ พร้อมกับการพัฒนาเท่าทันเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้สามารถเสริมสร้างและพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคตได้เป็นอย่างดี จึงเป็นความท้าทายสำหรับมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตต้องปรับรูปแบบเป็นออนไลน์ จะมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบใดที่จะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถบรรลุเป้าหมายตามที่กระทรวงคาดหวังไว้หรือไม่

บทความนี้เป็นเพียงการตั้งประเด็นเพื่อคาดหมายหรือคาดหวังในผลของการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning) ที่มีทั้งข้อดีและข้อเสียที่เกิดขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นกลยุทธ์ในการสร้างคุณภาพการศึกษาไทยให้เป็นที่ไปตามความคาดหมายของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ในการสร้างคุณภาพการศึกษาและส่งผลต่อการให้มีการเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงต้องเท่าทันต่อสถานการณ์ของสังคมที่ต้องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสามารถและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เป็นความต้องการของสังคมโลก

เอกสารอ้างอิง

- Arnut, R. (2010). e-learning Moodle. Bangkok: SE-ED.
- Ban Chom Yut. (2012). *Learning Psychology*. Retrieved May 30, 2020, from https://baanjomiyut.com/library_2/psychology_of_learning/03.html
- Chanchusakun, S. (2018). Concepts, Principles and Strategies of Assessment for Learning. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University, Vol 24(1)*, 14 – 28.
- Jittalo, I. Arawan, W. Thanok, S. (2016). Factors Influencing Pleasant Learning of Prathom Suksa 6 Students under Buriram Primary Education Service Area Office. *Educational Evaluation Journal, Vol 22(1)*, 386 – 396.
- Khunnaphrom, T. Srisa-at, O. Niamsa, N. (2016). A Development in 21st Century Skills Indicators for Students Undergraduate Faculty of Science State University Northeastern. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University, Vol 22(1)*, 85- 94.
- Limtasiri, O. (2017). Enhancing Learning Skills of Learners in 21st century *Through Outdoor Education. Veridian E-Journal, Silpakorn University, Vol.10(3)*, 1643 - 1658.
- Office of the Education Council: ONEC. (2018). Education Plan 2018. Retrieved April 17, 2020, from http://www.nakhonpathom.go.th/files/com_news_report/201812_ee42d9f19d0b734.pdf.
- Pelz B. (2010). (My) *Tree Principles of Effective Online Pedagogy. J Asynchronous Learn Netw, Vol14(1)*, 103 – 116.

Phuket Rajabhat University Office of Academic Promotion and Registration Quality Assurance Work, (2019). *Summary of Educational Quality Assessment Report Academic year 2016, 2017 and 2018.*

Section 17/1 Reorganization of Ministry, Sub-Ministry, and Department Act. A.D. 2019. (2019). Government Gazette, Royal Decree, 136 (Section 57 A). 1-7.

Shechtman, N., & Others. (2016). *Empowering adults to thrive at work: Personal success skills for 21st century jobs: A report on promising research and practice.* Chicago, IL: Joyce Foundation.

Siphai, S. (2019). The role of Thai Teachers in Education 4.0, *Journal of Educational Measurement, Maharakham University, Vol. 25(2), 3 - 14.*

Siphai, S. Saengloetuthai, J. and Boonmahome, J. (2019). Characteristics of Rajabhat University students on the New Frontier of Learning towards Education 4.0. *Journal of Educational Measurement, Maharakham University, Vol.25(1), 250 - 267*

Siritarungsri B. (2020). The Management of Online Learning and Teaching: Towards the Professional Standards Framework for teaching and supporting learning in higher education. *Journal of Chulabhorn Royal Academy, Vol2(3), 1 – 17*

Siritarungsri B., Suwattipong C., Noimuenwai P., Kaewsarn P., Thongkhamrod R. (2018). Using ICT to Replace the Face to Face Seminar for Teaching and Learning in Nursing Administration. *Journal of The Royal Thai Army Nurses, Vol19, 203 – 212*

Thai Cyber University Project, Ministry of Higher Education, Science, *Research and Innovation.* (2019). *History of the project Thai MOOC*, Retrieved April 25, 2020, from [Http://202.29.13.47/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=18&Itemid=515](http://202.29.13.47/index.php?option=com_sppagebuilder&view=page&id=18&Itemid=515)

Waraporn Damjub. (2019). Social Media for Teaching and Learning in the 21st Century. *Journal of Liberal Arts Maejo University, Vol.7(2), 2019, 143 – 159.*

World Health Organization. *Coronavirus disease (COVID-19) questions and answers.* Retrieved April 17, 2020, from <https://www.who.int/thailand/emergencies/novel-coronavirus-2019/q-a-on-covid-19>